

ŽIVOT ISPUNJEN HIDROTEHNIKOM I PISANJEM

Već dulje vrijeme namjeravamo predstaviti neobičnu ličnost jednoga ne- svakidašnjega građevinskog inženjera, čovjeka začuđujuću energije i vitalnosti. Nećkali smo se zbog straha da nećemo biti u stanju cjelovito i uvjerljivo prikazati svu njegovu posebnost. Povremeno smo ga srećali u napisima koje bi nam uputio i koje smo rijetko objavljivali. A razlog nije bio u tome što su bili nekvalitetni. Čak naprotiv. No nekako su potpuno bili izvan naše dotadašnje prakse i bilo ih je teško ugraditi u uobičajene rubrike. Istodobno smo čitali o njegovu impresivnom spisateljskom opusu i poželjeli ga jednom barem letimično proučiti. Ovo što slijedi pokušaj je ostvarenja tih davnih namjera.

Čovjek kojega predstavljamo zove se Tomislav Krpan i tako se najčešće predstavlja, ali mu to nije puno ime. On se zapravo zove Tomislav Danijel Zvonimir Krpan. Brojna su imena posljedica činjenice da se roditelji i kumovi nisu na krštenju uspjeli dogovoriti. Tomislav je bilo ime djeda s očeve strane, Danijel

ime kuma, a Zvonimir ime majčina brata. Rođen je 16. srpnja 1929. u Brodskom Varošu, selu nadomak

na Savi došao je s deset godina kao pripomoć stricu Tomi koji je poslije imao poznatu brodsku trgovačko-ugo-

Ing. Krpan u svojoj radnoj sobi

Broda na Savi, danas sastavnom dijelu grada. Otac mu je rođen 1892. u Sv. Roku u Lici, a u ondašnji Brod

stiteljsku tvrtku s pecarom – *Tomo Krpan i sin*. U toj je velikoj kući, ostaci koje i danas postoji, rođen budući inženjer i spisatelj. Smještena je u blizini željezničke pruge Slavonski Brod – Šamac i tzv. "Bosanke rampe". Parne lokomotive i vlakovi koji su uz kuću stalno prolazili ostat će jedna od njegovih životnih ljubavi. Mali je Tomislav (Danijel, Zvonimir) pohađao osnovnu školu i nižu gimnaziju od 1936. do 1944. godine u Slavanskom Brodu. Kraj II. svjetskog rata dočekao je kao pitomac Domobranske zastavničke škole u Zagrebu i potom prošao mnoge postaje zloglasnoga Križnog puta od Bleiburga, preko Dravograda i Maribora do Prečkog, Kanala i Maksimira u Zagrebu. U rodni se ratom teško stradali Brod vratio u srpnju 1945. i nastavio školovanje. Kao učenik realne gimnazije bio je uklju-

Dio zbirke raznovrsnih predmeta u Krpanovom domu

Dio bogate knjižnice ing. Krpana

čen u mnoge ondašnje omladinske radne akcije u gradu i širom Slavonije. Veliku je maturu položio 1949., a na Građevinskom odsjeku Tehničkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 1955. Sa studija posebno pamti profesore Jurja Zagodu, Miroslava Čabriana i Krunoslava Tonkovića.

Pukotina u zidu kao uspomena na Domovinski rat

Nakon što je 1957. odslužio vojni rok zaposlio se u ondašnjem okružnom građevinskom poduzeću *Bratstvo* u Slavanskom Brodu. No tu

nije dugo ostao i već sljedeće godine zajedno s mnogim drugim stručnjacima prelazi u gradsko građevinsko poduzeće *Izgradnja*. Kraće je vrijeme radio u Poduzeću za održavanje pruga u Slavanskom Brodu, ali se ubrzo opet vratio u *Izgradnju*, gdje je najprije bio voditelj gradilišta, potom glavni inženjer i konačno tehnički direktor. No i *Izgradnja*, baš kao i *Bratstvo*, pati od kroničnih "bolesti" tog doba – tehničke neopremljenosti, nelikvidnosti i utjecaja političkih struktura.

Izgradnja je 1966. likvidirana, a ing. Krpan počinje raditi u Direkciji za Savu -Vodoprivredni odjeljak Slavanski Brod. Došao je u tvrtku po vodstvom Branimira Jelakovića, dipl. ing. građ., koji tada prelazi na mjesto tehničkog direktora u Direkciju za Savu

Upravo su tada započeli veliki radovi složeni na poboljšanju sustava obrane od poplava na rijeci Savi, od Zagreba do Gunje. Za to je posebno bio zaslužan dr. Josip Zmaić, skupa sa svojim suradnicima Martinom Pilarom, dipl. ing. građ. i već spomenutim Jelakovićem.

Tomislav Krpan je imenovan šefom Vodoprivrednog odjeljka i u tom je

svojstvu u Slavanskoj Posavini i u Požeškoj kotlini bio voditelj obrane od poplava. Predlagao je i poticao niz rješenja za povećavanje sigurnosti tijekom velikih voda Save, Orljave i pritoka, a veći je dio toga uz pomoć ondašnjega Republičkog fonda voda i ostvaren. U sljedećih je 20 godina bio uključen u gradnju melioracijskih crpki Mihalovci, Grlić, Davor i Stara Gradiška s cijelim nizom melioracijskih zahvata, uređenja vodotoka i komasacija. Tada je gotovo dovršen proces uređivanja zemljišta u Slavanskoj Posavini i Požeškoj kotlini. Izrađene su studije za podizanje vodnih akumulacija Kamenska, Londa i Glogovica te niz manjih, a podignute su i brane Petnja i Bečica. Iskustva u tim poslovima nadopunjavao je brojnim studijskim putovanjima po Nizozemskoj, Belgiji, Francuskoj, Italiji, Mađarskoj, Rumunjskoj te ondašnjima ČSSR-u i SSSR-u.

T. Krpan prima priznanje za životno djelo

Sudionik je mnogih teških obrana od poplava na rijekama Savi i Orljavi. Posebno pamti 1974. kada je Sava u Slavanskom Brodu imala najviši vodostaj u posljednjih 200 godina (+883). Tada je u obrani nasipa Rešetarica – Trnava u 5 km "zečjeg" nasipa ugrađeno više od 25.000 vreća sa zemljom. Nasip je izdržao, zahvaljujući dobroj suradnji sa stožerom civilne zaštite u Novoj Gradiški

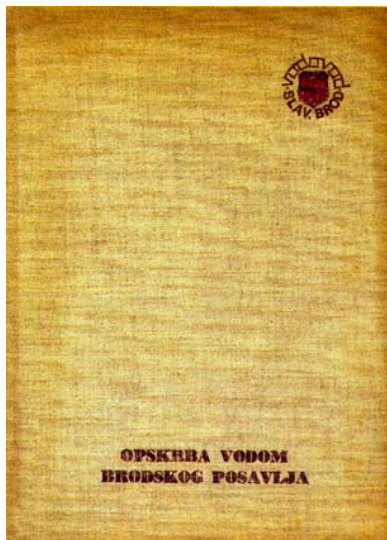

i nadljudskim napomira. Prošle su se godine okupili mnogi preživjeli sudionici te slavne obrane te zajednički obilježili godišnjicu i evocirali uspomene.

Na poslu je imao izuzetne suradnike, a posebno se sjeća Stanislava Čizmečka i Krešimira Plivelića, diplomiranih inženjera šumarstva te viših građevinskih tehničara Ivana Marcikića, Ivana Petrića, Ljubomira Trbojevića, Stjepana Matijaševića i Vladimira Peršića. Djelovali su kao pravi tim i iza njih su ostala djela na koje se mogu ponositi. Sjeća se prodora nasipa Orljave 1972. kada je ing. Čizmek do pojasa u vodi slagao vreće s pijeskom u bujicu i uspio zabrtviti prodor.

Nikada nije bio član Saveza komunističara, a je bio izuzetno društveno angažiran pa je u dva mandata bio predsjednik DAGIT-a Slavonski Brod, a proglašen je i zaslužnim članom ondašnjega jugoslavenskog SGIT-a, a priznanja je dobio od negdašnjeg DIT-a i Društva geodeta Hrvatske. Bio je sudionik mnogih stručnih skupova i simpozija te suradnik u mnogim stručnim časopisima, poput OPV-a (Sava) i Građevinar, gdje je u ime DAGIT-a protestirao protiv lokacije autoceste kroz Slavonski Brod umjesto obilaznice. Bio je odbornik u ondašnjoj Skupštini općine Slavonski Brod od 1962. do 1978., a do odlaska u mirovinu predsjednik i član mnogih mjesnih regionalnih komiteta, odbora i komisija. Primio je brojne nagrade i priznanja, a najdraža su mu Povelja voda Vodoprivrede i Zlatna čaplja grada Broda za životno djelo. Na vlastiti je zahtjev umirovljen 1989. u 32. godini radnog staža.

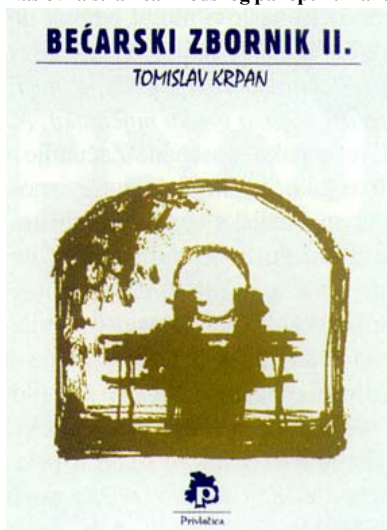
Nismo odoljeli da ga ne zapitamo zašto je prije roka napustio svoj posao u vodoprivrednom poduzeću. Kaže nam da nije mogao gledati kako se sve pred njegovim očima raspada i da nekad moćni vodoprivredni pogon nestaje. *Vodoprivreda Brod* sa 750

T. Krpan je koautor knjige *Opskrba vodom Brodskog Posavlja* (1980.)

Naslovna stranica *Brodskog panoptikuma I.*

Naslovna stranica *Bečarskog zbornika II.*

zaposlenih i velikom mehanizacijom počela se arspadati na sastavne dijelove. Stoga je odlučio otići i prepustiti posao mladima.

Zanimalo nas je kako je zapravo počeo pisati. Oduvijek je, kaže, imao određenoga literarnog dara i jako je volio "govorancije", posebno na sprovođenju. A zapravo je sve počelo u gimnaziji nakon jedne jedinice za slobodni sastav. Tada je iz inata počeo pisati. Vodio je dnevnik, skupljao bečarce te bio koautor u knjizi tiskanoj 1980. – *Opskrba vodom Brodskog Posavlja*. Kada je odlazio iz *Vodoprivrede* u mirovinu jedan ga je dužnosnik žestoko uvrijedio riječima: "Utekla stara komunjara!" I to baš njemu koji nikada nije bio u Partiji. Stoga su njegove knjige samo svojevrsan odgovor tom neuljudnom drzniku. I također su napisane iz inata.

A odgovor je zaista bio gromoglasan. Sve što je trebao reći rečeno je u *Čudesnoj dolini* (1995.), *Pontonskim mostovima* (1996.), *Bečarskom zborniku I.* (1996.), *Brodskom panoptikumu I.*, *Brodskom panoptikumu II.* (1997.), *Bečarskom zborniku II.* (1999.), *Brodskom panoptikumu III.*, *Brodskom panoptikumu IV.*, *Brodskom panoptikumu V.* (2004.). Sve su to knjige tiskane u nakladi od 1000 primjerala.

Sada ing. Krpan priprema *Brodski leksikon* i na sve strane skuplja potrebne podatke. Bavi se i fotografijom, kaže da mu je nedostižan cilj obnova zavjetne kcrvice Sv. Benedikta. No poznavajući njegovu upornost i tvrdoglavost uopće ne treba sumnjati da će ono što je zamislio dovesti do kraja. To jamči i njegova velika životna vitalnost i znatiželja.

Nedavno smo ga posjetili u njegovoj kući u Slavonskom Brodu. Kuća je zapravo pravi mali muzej jer ing. Krpan skuplja štošta već punih 50 godina. Najviše je dakako knjiga, fotografija i vrijednih dokumenata, ali ima i arheoloških i etnografskih

predmeta, likovno vrijednih izložaka, goblena i slika. Sve to čuva na zidovima svoje kuće, ali i u dvije posebne sobe u kojima je sve unatoč pretrpanosti ipak pomno posloženo.

Domovinski je rat proveo u svojoj kući, a granate su padale svuda uokolo. Tragovi su izvana uklonjeni, ali nije dozvolio da se obnove napuknuća u njegovoj spavaćoj sobi. To ga kaže podsjeća na sve ono što je proživio.

Prošle smo godine primili njegovo izvješće o nagradama grada Slavenskog Broda s kratkim govorom koji je održao kao prvi dobitnik nagrade za životno djelo. Tada to nismo objavili, a sada vjerujemo da je prava prigoda, posebno što se u toj zahvali ing. Tomislav Krpan predstavlja i kao inženjer u nizu mnogih čiji je rad nastavljao, ali i kao daroviti govornik te okretan i spretan spisatelj:

U ovom svečanom trenutku ostajem bez riječi iskreno tronut vašim osjećajem mjere za vrijeme, prostor i ljude, a ja vam u svoje ime (i u ime nagrađenih, ako mi dopuste) od srca zahvaljujem.

Medu mnoštvom pregalaca, patnika i mučenika vi ste prepoznali jednog skromnog graditelja i odavši počast njemu, odali ste počast i priznanje graditeljstvu kao struci – od krampaša i lopataša do montera i doktora, a posebice hidrotehničarima, vodnim znalcima, Društvu arhitektonskih i graditeljskih inženjera i tehničara i hrvatskoj vodoprivredi u cjelini.

Ali ne znajući Vi ste odali počast i priznanje jednoj skromnoj ženi, sretno i spretno odabranoj, mojoj životnoj družici gospi Barbari, koja je brinući se o kući i djeci stvorila uvjete za sve što sam postigao.

Moram, pa koliko to bolno bilo, baciti jedan pogled unazad i sjetiti se naših velikih pokojnika, pukovnika Donhofa, ing. Radoslava Franjetića, ing. Domaćinovića, ing. Joze Pilara,

doktora Josipa Zmaića i Dionizija Srebrenovića, inženjera Branka Jelakovića i Krešimira Pliverića, gospode Slavka Taborskog, Stjepana Matijaševića, Ede Holuba, Stanka Jerkića i još živog ing. Martina Pilara (koji hodi bijelim Zagreb gradom) te mnogih zaslužnih za napredak na polju hidrotehnike i razvitak ovog grada i Brodskog Posavlja.

Ali - u našim mislima ovdje su i ljudi koji i danas, hodeći stazama koje su ovi velikani utrli, pod zastavom plavom, gazeći blato, boreći se s nedaćama svake vrste hrle cilju po onoj – "gdje ja stadoh - ti produži".

No za kraj smo ipak ostavili mali kritički uvid u spisateljski opus ing. Tomislava Krpana. Za to baš i nemamo mnogo prilike budući da smo na uvid dobili samo dvije knjige jer su sve ostale rasprodane.

To su u svakom slučaju neobične knjige. Posebno je po obliku neobična *Brodski panoptikum I.*, za koju autor tvrdi da je svojevrsni nastavak *Čudesne doline* u kojoj je prikazana Požeška kotlina. Knjiga odiše autorovom neizmjernom ljubavlju prema rodnomu gradu koji je, kako kaže, nekad nazivan "Vratima Bosne". A sve je to opisano u neobičnim napisima smještenim između priča i reportaža (koje autor zove poglavlji) s mnogo dokumentarnih sadržaja. Takvih napisa ima petnaestak, a samo neki naslovi mogu odmah dočarati o čemu se radi: *I teče, teče rijeka, Pokora dolazi s brda, Kuferi i kuferiši i Slava gradu mučeniku*. A i stil je nekako poseban. Začuđuje s koliko lakoće i slobode autor iznosi svoju spisateljsku građu. Za ilustraciju može poslužiti dio napisa *Obaloutvrda Brod*, gdje se u prikaz negdašnjih berba upleće razgovor ptičica na grani koje između ostalog u grmlju prepoznaju "tabane susjedove Marice" Ili poziv na Jasnu Zlokić i pjesmu *Skitnica* kao uvod u priču (poglavlje) *Zov daljina*, prikaz povijesti željeznice Slavenskog Broda.

No u knjizi se nalaze brojni grafikoni i rijetke pažljivo skupljene fotografije i crteži (što je svakako i najvrijedniji dio), ali i cijeli dokumenti iz vodoprivrede ili rada DAGIT-ate nekrolozi. No mora se priznati da je unatoč početnom dojmu o zbrkanosti i razbacanosti sve vrlo čitljivo. Tome svakako pridonosi jasan i razgovijetan stil te izbjegavanje bilo kakvih tuđica (autor je priznao da se toga grozi) i brojne, a često i vrlo opširne fusnote.

Čini se da takvi šarmantni napisi ne privlače samo Brođane zaljubljene u svoju blisku prošlost. To se može uočiti po tome što je nakladnik knjige *Privlačica* iz Vinkovaca (kao i za sve ostale), a glavni sponzor *Županijska banka*.

Nepripremljenog čitatelja još više može zbuniti *Bećarski zbornik II.* jer umjesto sočnih i pomalo lascivnih slavonskih dvostiha u desetercu najčešće susrećemo vrlo dugačke pjesme kojima su, primjerice, tema nogometno prvenstvo u Francuskoj ili uvođenje PDV-a. Dvojbe je razriješio urednik Ivan Bušić koji tvrdi da Krpan nije samo sakupljač, što je možda prije bio, već da je u međuvremenu u njemu proradila žica pučkog stvaratelja. Dakle uz poneku autohtonu narodnu umotvorinu, sve su to pjesme Tomislava Krpana. Iako mogu pomalo zbuniti nazivi ciklusa (*Samouprava, Smijeh je lijek, a satira bolest, Vodno gospodarstvo...*) valja reći da je autor i svoj predgovor i pogovor napisao u desetercu te da je knjigu opremio prikazom kratica, naselja, kazalom osoba i tumačem riječi i pojmova. No za uvid u to stvaralaštvo dovoljno je navesti samo dvije strofe iz pjesme koja je otisnuta i na omotu:

*Što da radim, dugi su mi dani,
Nema posla k'o što j' bilo lani.*

***

*Lijepa li su Danska i Njemačka,
Al' najljepša zemlja je šokačka.*

Branko Nadilo